

3. Жалнин Э.В. Развитие учения В.П. Горячкина в области зерноуборочной техники / Э.В. Жалнин // Техника в сельском хозяйстве. – 2004. – №6. – С. 23–30.
4. Жалнин Э.В. О переводе физических зерноуборочных комбайнов в эталонные / Жалнин Э.В., Жикимбаев М.Ш., Пьянов В.С. // Тракторы и сельхозмашины. – 2009. – №6. – С. 37–40.
5. Липкович Э.И. Процессы обмолота и сепарации в молотильных аппаратах зерноуборочных комбайнов : пособие для конструкторов зерноуборочных машин) / Э.И. Липкович. – зерноград: Наука, 1973. – С. 34.
6. Босой Е.С. Теория конструкция и расчет сельскохозяйственных машин / Е.С. Босой. – М.: Машиностроение, 1978. – С. 332–334.
7. Демко С.А. Визначення впливу терміну використання зернозбиральних комбайнів на їх техніко-експлуатаційні характеристики : Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук. – К., 2007 / С.А. Демко. – 20 с.

Предложеный метод определения пропускной способности МСУ ЗК с учетом изменений технико-эксплуатационных характеристик с учетом увеличения сроков эксплуатации.

Зерноуборочные комбайны, пропускная способность, технико-эксплуатационные характеристики, аналитический метод.

The offers method determinations to reception capacity MSU ZK with provision for change technician-field-performance dates with provision for increase the periods to usages.

Grainharvesting combines, carrying capacity, techniko-operational characteristics, analytical method.

УДК 631.303.7

АНАЛІЗ НЕРІВНОМІРНОСТІ РУХУ ПРИВОДНОГО МЕХАНІЗМУ РОБОЧИХ ОРГАНІВ ЗЕРНООЧИСНИХ МАШИН

***В.С. Ловейкін, доктор технічних наук
В.П. Кулик, здобувач****

Проведено аналіз нерівномірності руху приводного механізму робочих органів зерноочисних машин.

Зерноочисна машина, приводний механізм, робочий орган.

*Науковий керівник – доктор технічних наук В.С. Ловейкін

© В.С. Ловейкін, В.П. Кулик, 2012

Постановка проблеми. Решітні механізми очистки зерноочисних машин мають в основному однакову технологічну схему з одним або двома решітними станами, ексцентриковим приводом та механізмом очистки решіт [1]. Ці механізми очистки прості за конструкцією, універсальні при очищенні різних зернових культур та надійні в експлуатації. Для таких очисток характерні значні динамічні навантаження на елементи приводного механізму при пуско-гальмівних режимах руху решітних станів [2]. Тому в роботі [3] розроблено конструктивні рішення, які дозволяють зменшити енергетичні витрати під час пуско-гальмівних режимів руху решітних станів (рис. 1). Разом з тим, розглянута схема потребує уточнення кута зміщення кривошипа OC відносно кривошипа OA . Тому виникає задача дослідити вплив величини кута зміщення кривошипів $\Delta\varphi$, на нерівномірність руху приводного механізму решітних зерноочисних машин.

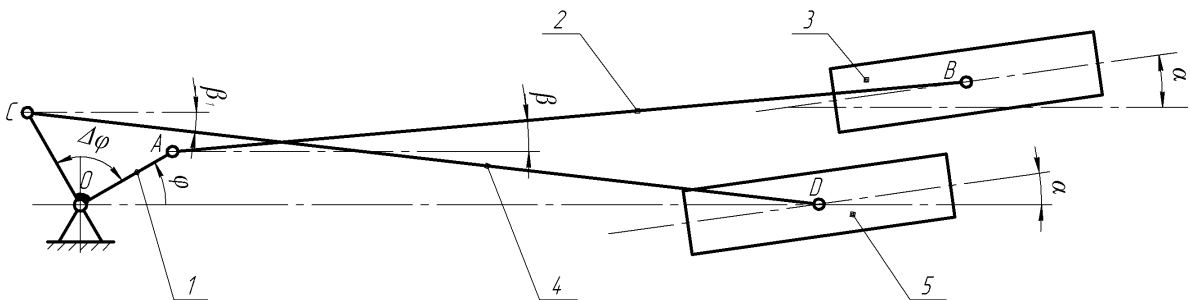

Рис. 1. Кінематична схема привода решітних станів зерноочисних машин: 1 – кривошип; 2, 4 – шатуни; 3, 5 – решітні стани.

Аналіз останніх досліджень. Вперше кінематичний аналіз і оцінка параметрів руху спарених кривошипно-повзунних механізмів, які реалізують рекуперацію енергії зворотно-поступального руху робочих органів, проведені в роботах [2,4]. Автори [5] здійснили аналіз нерівномірності руху роликової формовочної установки з рекупераційним приводом, яка застосовується для поверхневого ущільнення бетонних сумішей.

Авторами [6] встановлено, що при зміщенні кривошипів один відносно іншого на кут $\Delta\varphi \in (87,148^\circ; 90^\circ]$ передається кінетична енергія від одного решітного стану до іншого при неперервних пуско-гальмівних режимах їх руху практично без втрат.

В існуючих конструкціях зерноочисних машин решітні стани приводяться в дію ексцентриками, які жорстко закріплені на приводному валу, через шатуни. Ексцентрики закріплені на приводному валу і зміщені один відносно одного на кут $\Delta\varphi$, що становить $180^\circ(\pi)$. На лівому кінці вала жорстко закріплений шків,

який приводиться в рух клинопасовою передачею. При обертанні вала решітні стани рухаються в протилежні напрямки, тобто елементи механізму решітної очистки здійснюють безперервні зворотно-поступальні рухи [3], при цьому прискорення решітних станів, а також і зусилля в приводі досягають максимуму одночасно в обох решітних станах. Відповідно і мінімум навантажень також досягається на обидва решітні стани одночасно [6]. У даному випадку енергоємність привода є значною, а роботоздатність низька, бо працює він у режимі, що має вдвічі більше навантаження, ніж для зерноочисної машини з одним решітним станом [7].

Мета досліджень. Дослідити вплив кута зміщення кривошипів на нерівномірність руху приводного механізму робочих органів зерноочисних машин.

Результати досліджень. При безперервному зворотно-поступальному русі елементів механізму очистки у зерноочисних машинах необхідно витратити енергію на їх розгін та гальмування. З відомих режимів руху найменші енергетичні витрати має режим з постійною швидкістю руху. Проте їх можна значно зменшити за рахунок накопичення (передачі) енергії при гальмуванні з подальшою її віддачею (передачею) при розгоні. Такими накопичувачами енергії можуть служити пружні елементи (пружини) [8]. Але пристрої приводів зворотно-поступального руху рухомого елемента з пружними накопичувачами енергії мають багато недоліків. Серед них слід зазначити великі втрати енергії в пружних елементах (іноді ці втрати складають до 50% загальної енергії, що передається), швидке втомне зношування пружних елементів і вихід їх з ладу, значний шум через внутрішнє тертя в пружних елементах тощо.

Найпрогресивнішими слід визнати пристрої, в яких при зворотно-поступальному русі кінетична енергія рухомого елемента перетворюється на кінетичну енергію іншого рухомого елемента. Ці пристрої усувають перераховані недоліки накопичувачів енергії з пружними елементами [8]. Автори роботи [3] використали дану схему для зерноочисної машини (рис. 1), для якої склали рівняння руху приводного механізму та робочих органів яке має такий вигляд:

$$J_{i\delta}(\varphi)\omega\frac{d\omega}{d\varphi} + \frac{1}{2}\frac{dJ_{i\delta}(\varphi)}{d\varphi}\cdot\omega^2 = M_{\dot{a}\dot{a}}\cdot^3 - \left(m_s \frac{\partial y_s}{\partial \varphi} + m_B \frac{\partial y_B}{\partial \varphi} + m_{s1} \frac{\partial y_{s1}}{\partial \varphi} + m_{B1} \frac{\partial y_{B1}}{\partial \varphi} \right) g, \quad (1)$$

де $J_{i\delta}(\varphi)$ – приведений до осі повороту кривошипа момент інерції всієї системи зерноочисної машини, $\text{кг}\cdot\text{м}^2$; ω – кутова швидкість приводного валу зерноочисної машини, $\text{рад}/\text{с}$; $M_{\dot{a}\dot{a}}$ – рушійний момент на валу електродвигуна, $\text{Н}\cdot\text{м}$; ^{3} – передаточне відношення приводного механізму; m_s, m_{s1} – маси шатунів, кг ; m_B, m_{B1} – маси

решітних станів, κ_2 ; y_S, y_{S1} – ординати центрів мас шатунів, m ; y_B, y_{B1} – ординати центрів мас решітних станів, m ; $g = 9,81 \text{ м/с}^2$ – прискорення вільного падіння.

Приведений до осі повороту кривошипа момент інерції всієї системи зерноочисної машини та рушійний момент на валу електродвигуна визначаються залежностями [3]:

$$J_{i\delta} = J_{\delta} i^2 + J_K + m_S \left[\left(\frac{\partial x_S}{\partial \varphi} \right)^2 + \left(\frac{\partial y_S}{\partial \varphi} \right)^2 \right] + m_B \left[\left(\frac{\partial x_B}{\partial \varphi} \right)^2 + \left(\frac{\partial y_B}{\partial \varphi} \right)^2 \right] + m_{S1} \left[\left(\frac{\partial x_{S1}}{\partial \varphi} \right)^2 + \left(\frac{\partial y_{S1}}{\partial \varphi} \right)^2 \right] + m_{B1} \left[\left(\frac{\partial x_{B1}}{\partial \varphi} \right)^2 + \left(\frac{\partial y_{B1}}{\partial \varphi} \right)^2 \right] + J_S \left(\frac{\partial \beta}{\partial \varphi} \right)^2 + J_{S1} \left(\frac{\partial \beta_1}{\partial \varphi} \right)^2; \quad (2)$$

$$M_{\ddot{a}\ddot{a}} = \frac{2M_{\dot{\varepsilon}\dot{\delta}}}{\frac{s}{s_{\dot{\varepsilon}}} + \frac{s_{\dot{\varepsilon}}}{s}}, \quad (3)$$

де J_P, J_K – моменти інерції відповідно ротора електродвигуна і кривошипного вала відносно власних осей обертання, $\kappa_2 \cdot \text{м}^2$; J_S, J_{S1} – моменти інерції шатунів відносно центрів мас, $\kappa_2 \cdot \text{м}^2$; x_S, x_{S1} – абсциси центрів мас шатунів, m ; x_B, x_{B1} – абсциси центрів мас решітних станів, m ; $M_{\dot{\varepsilon}\dot{\delta}}$ – критичний момент на валу електродвигуна, $\text{Н} \cdot \text{м}$; $s = 1 - \frac{\omega_i}{\omega_n}$ – ковзання, $s_{\dot{\varepsilon}} = 1 - \frac{\omega_{\dot{\varepsilon}}}{\omega_i}$ – критичне

ковзання, ω_n – номінальна кутова швидкість обертання ротора електродвигуна, рад/с ; ω_o – синхронна кутова швидкість обертання ротора електродвигуна, рад/с ; ω_k – критична кутова швидкість обертання ротора електродвигуна, рад/с .

Використовуючи чисельні методи, зокрема програму Wolfram Mathematica 7.0, з рівняння (1), що являє собою нелінійне диференціальне рівняння, визначаємо кутову швидкість обертання приводного вала зерноочисної машини ω , як функцію від кута його повороту φ та кутове прискорення ε . По отриманих залежностях будуємо графіки зміни кутової швидкості (рис. 2) та кутового прискорення (рис. 3) для різних кутів зміщення кривошипів:

Проаналізувавши графіки на рис. 2 можна побачити, що кутова швидкість змінюється в певних межах. Так, наприклад, при куті зміщення кривошипів $\Delta\varphi = \pi$ максимальне значення кутової швидкості становить $\omega_{\max} = 53,088 \text{ рад/с}$, а мінімальне $\omega_{\min} = 43,72 \text{ рад/с}$. При цьому її середнє значення дорівнює $\omega_{\text{сеп}} = 48,4036 \text{ рад/с}$, а коефіцієнт нерівномірності руху визначається

залежністю [9,10]:

$$\delta = \frac{\omega_{\max} - \omega_{\min}}{\omega_{\text{сеп}}} = \frac{53,088 - 43,72}{48,4036} = 0,19354. \quad (4)$$

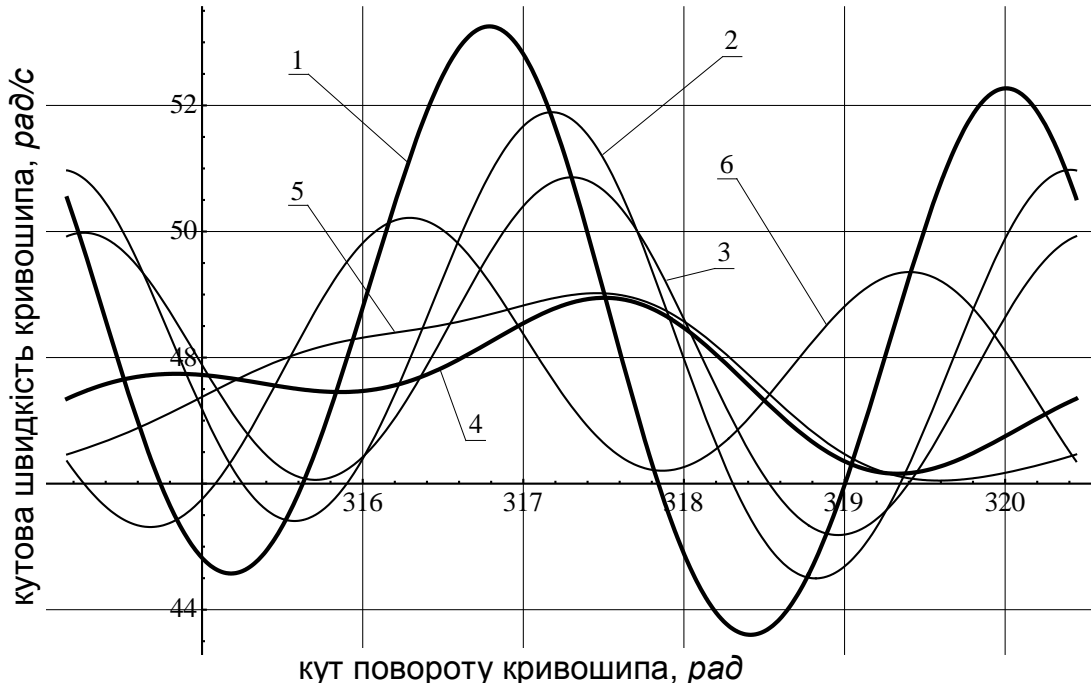

Рис. 2. Графік зміни кутової швидкості кривошипа від кута його повороту при куті зміщення: 1 – 180°; 2 – 135°; 3 – 120°; 4 – 90°; 5 – 85°; 6 – 60°.

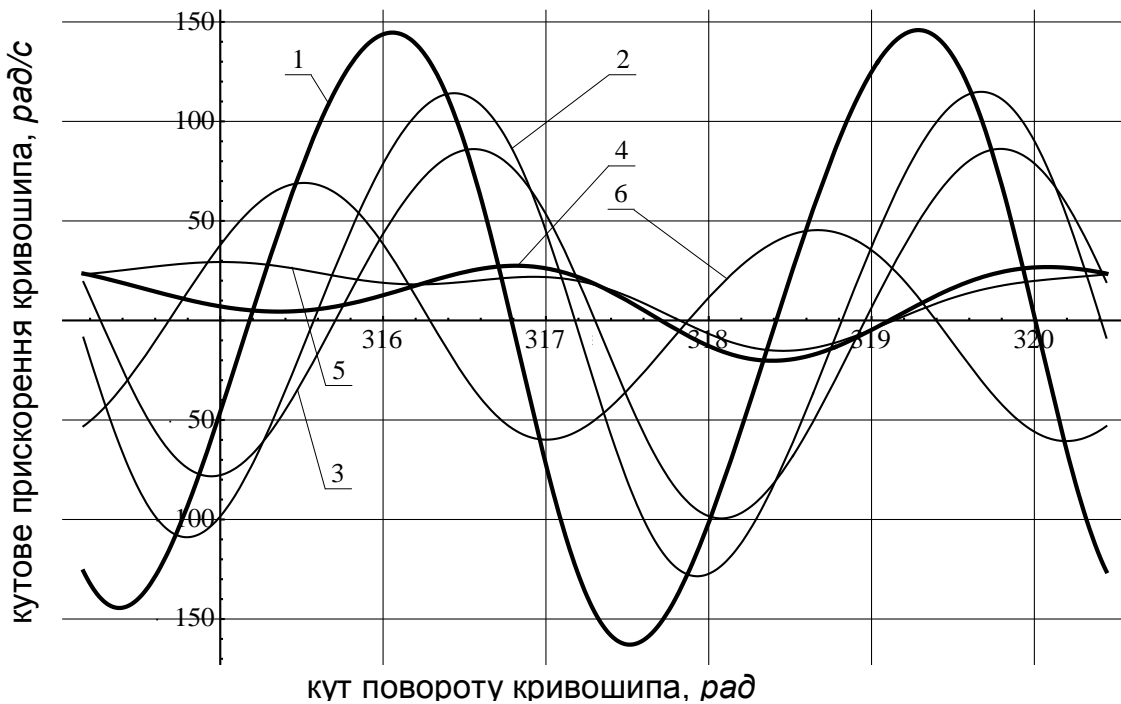

Рис. 3. Графік зміни кутового прискорення кривошипа від кута його повороту при куті зміщення: 1 – 180°; 2 – 135°; 3 – 120°; 4 – 90°; 5 – 85°; 6 – 60°.

Аналогічно, з рис. 3 видно, що кутове прискорення кривошипа змінюється в межах від $\varepsilon_{\min} = -162,12 \text{ рад}/\text{с}^2$ до $\varepsilon_{\max} = 144,53 \text{ рад}/\text{с}^2$. При цьому коефіцієнт динамічності руху буде мати вигляд [9,10]

$$H = \frac{|\varepsilon_{\max}|}{\omega_{\text{cep}}^2} = \frac{162,12}{48,4036^2} = 0,06919. \quad (5)$$

Для сумарної оцінки технологічних і динамічних властивостей приводного механізму решітних станів зерноочисної машини використано узагальнений коефіцієнт оцінки руху [4]

$$k_p = \frac{(\omega_{\max} - \omega_{\min})^2}{\omega_{\text{н\ddot{a}\ddot{o}}}^2} + \frac{|\varepsilon_{\max}|}{\omega_{\text{н\ddot{a}\ddot{o}}}^2} = \frac{(53,088 - 43,72)^2}{48,4036^2} + \frac{162,12}{48,4036^2} = 0,10665. \quad (6)$$

1. Результати розрахунку режимів руху.

$\Delta\varphi$	$\omega_{\max}$	$\omega_{\min}$	ω_{cep}	$\varepsilon_{\max}$	$\varepsilon_{\min}$	δ	H	k_p
1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	52,9197	43,8891	48,4044	145,753	-154,126	0,18657	0,06578	0,10059
10	52,7636	43,9651	48,36435	142,789	-148,372	0,18192	0,06343	0,09653
20	52,4293	44,1569	48,2931	135,494	-137,867	0,17130	0,05911	0,08846
30	51,9444	44,4597	48,20205	124,082	-123,057	0,15528	0,05340	0,07752
40	51,432	44,7656	48,0988	108,878	-104,535	0,13860	0,04706	0,06627
50	50,8605	45,0645	47,9625	90,325	-83,607	0,12084	0,03926	0,05387
60	50,238	45,346	47,792	68,9493	-60,0972	0,10236	0,03019	0,04066
1	2	3	4	5	6	7	8	9
70	49,726	45,6917	47,70885	45,371	-35,11	0,08456	0,01993	0,02708
80	49,1887	45,9804	47,58455	33,024	-19,5048	0,06742	0,01458	0,01913
85	49,009	46,1078	47,5584	29,1258	-15,4159	0,06100	0,01288	0,01660
90	48,9311	46,1792	47,55515	27,5364	-20,1931	0,05787	0,01218	0,01552
100	49,425	46,147	47,786	42,3679	-43,3982	0,06860	0,01901	0,02371
110	50,1685	45,7823	47,9754	65,2858	-77,5414	0,09143	0,03369	0,04205
120	50,8866	45,2142	48,0504	86,9405	-99,9184	0,11805	0,04328	0,05721
130	51,5542	44,7218	48,138	105,886	-119,839	0,14193	0,05172	0,07186
135	51,8575	44,497	48,17725	114,197	-128,664	0,15278	0,05543	0,07878
140	52,1419	44,316	48,22895	121,638	-136,629	0,16227	0,05874	0,08507
150	52,6171	44,0063	48,3117	133,688	-149,68	0,17823	0,06413	0,09590
160	52,9483	43,8005	48,3744	141,666	-158,491	0,18910	0,06773	0,10349
170	53,1097	43,704	48,40685	145,318	-162,699	0,19431	0,06943	0,10719
180	53,1875	43,6917	48,4396	144,533	-162,115	0,19603	0,06909	0,10752

Для порівняння коефіцієнтів нерівномірності руху, динамічності та узагальненого коефіцієнта оцінки руху для приводного механізму решітних станів зерноочисної машини при різних кутах зміщення кривошипів ці показники зведені в табл. 1, на основі якої побудовані графіки зміни цих коефіцієнтів (рис. 4).

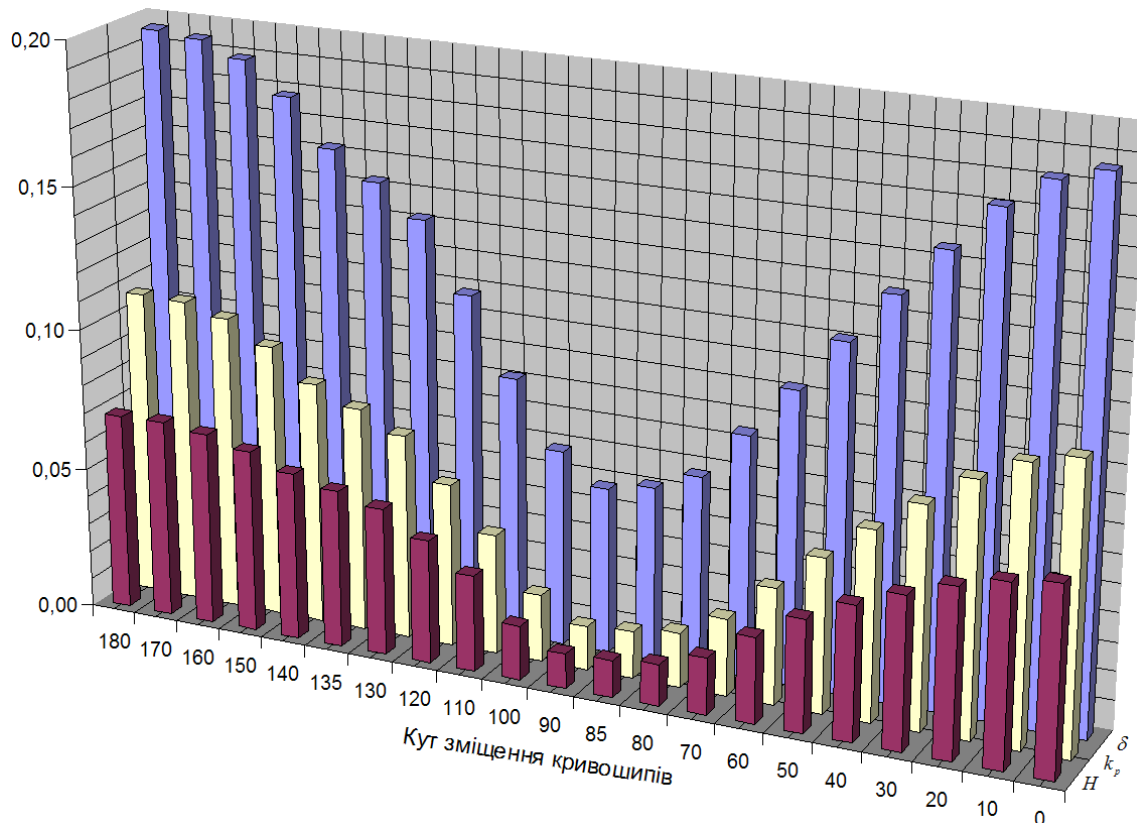

Рис. 4. Графіки зміни коефіцієнта нерівномірності руху δ , коефіцієнта динамічності руху H та узагальненого коефіцієнта оцінки руху k_p в залежності від кута зміщення кривошипів.

Висновок. Аналізуючи графіки на рис. 4, можна зробити висновки: коефіцієнт нерівномірності руху приводного механізму решітних станів зерноочисної машини при куті зміщення кривошипів на кут $\Delta\varphi = \pi/2$ в порівнянні з кутом зміщення $\Delta\varphi = \pi$ зменшується в 3,34 рази, коефіцієнт динамічності – в 5,55 рази, а узагальнений коефіцієнт оцінки руху – в 6,74 рази.

Список літератури

1. Кожуховский И.Е. Зерноочистительные машины. Конструкция, расчет и проектирование / И.Е. Кожуховский ; изд. 2-е перераб. – М.: Машиностроение, 1974. – 248 с.
2. Ловейкин В.С. Определение оптимальных режимов движения механизмов грузоподъемных машин / В.С. Ловейкин // Подъемно-транспортное оборудование. – К.: Техника, 1987. – Вып. 18. – С. 31–35.

3. *Ловейкін В.С.* Динамічний аналіз робочих органів зерноочисних машин з рекупераційним приводом / *В.С. Ловейкін, В.П. Кулик* // Вісник ХНТУСГ ім. Петра Василенка. – Х.: 2009, Вип. 77. – С. 316–323.
4. *Ловейкин В.С.* Оценка движения механизмов и машин / *В.С. Ловейкин* // Подъемно-транспортное оборудование. – К.: Техніка, 1989. – Вип. 21. – С. 16–18.
5. *Ловейкін В.С.* Аналіз нерівномірності руху роликів формувальної установки з рекупераційним приводом / *В.С. Ловейкін, К.І. Почка* // Підйомно-транспортна техніка. – 2005. – № 4. – С. 19–33.
6. *Ловейкін В.С.* Кінематичний аналіз та оптимізація спарених кривошипно-повзунних механізмів, які реалізують рекуперацію енергії зворотно-поступального руху робочих органів / *Ловейкін В.С., Човнюк Ю.В., Кулик В.П.* // Вісник ХНТУСГ ім. Петра Василенка. – Х.: 2009, Вип. 75. – С. 127–134.
7. *Зуев Ф.Г.* Подъемно-транспортные машины зерноперерабатывающих предприятий / *Зуев Ф.Г., Лотков Н.А., Полухин А.И.* – М.: Колос, – 1978. – 115 с.
8. *Ловейкин В.С.* Расчеты оптимальных режимов движения механизмов строительных машин / *В.С. Ловейкин.* – К.: УМК ВО, 1990. – 168 с.
9. *Артоболевский И.И.* Теория механизмов и машин / *И.И. Артоболевский.* – М.: Наука, 1975. – 640 с.
10. *Артоболевский И.И.* Динамические критерии режима движения машин / *И.И. Артоболевский* // Теоретична и приложена механіка / Болгарія /. – 1971. – №1. – С. 11–24.

Проведен аналіз нерівномірності руху приводного механізму робочих органів зерноочисних машин.

Зерноочистительная машина, приводной механизм, рабочий орган.

The analyses of uneven movement drive mechanism of working organs of grain cleaning machines.

Grain cleaning machines, drive mechanism, workers organ.

УДК 631.171:6

РОБОТОТЕХНІЧНИЙ КОМПЛЕКС ДЛЯ КУЛЬТИВАЦІЇ ТРОЯНД

***О.О. Опришко, кандидат технічних наук
Н.А. Пасічник, кандидат сільськогосподарських наук
О.І. Бандурка, студент***

Розглянуто підхід щодо використання пристроїв технічного зору для рухомих агрегатів з метою розпізнання образу грибкового захворювання троянд – борошнистої роси. Компенсацію зміни освітлення запропоновано здійснювати на базі мета-даних.

Робот, троянда, розпізнання образу.

© О.О. Опришко, Н.А. Пасічник, О.І. Бандурка, 2012